

به نام خدا
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی – درمانی تبریز
دانشکده پرستاری و مامائی تبریز
گروه پرستاری بهداشت جامعه
بهمن ۱۳۹۱

نام درس : پرستاری بهداشت جامعه ۳

نام مدرس : محمدحسن صاحبی حق

تعداد واحد: ۱ واحد نظری

ترم و رشته تحصیلی : نیمسال ۵ پرستاری

واحد پیشنیاز: ندارد

روز و ساعت تشکیل کلاس : شنبه ساعت ۱۰ الی ۱۲

هدف کلی :

آشنایی دانشجویان با مسایل بهداشت محیط و عوامل موثر بر آن می باشد از دانشجو انتظار می رود در پایان دوره بتواند مشکلات بهداشتی جامعه را با استفاده از آموخته های خود تشخیص دهد و با تکیه بر اصول فرایند پرستاری ارائه طریق نماید.

برنامه جلسات و اهداف جزئی درس (براساس سرفصل درس):

در پایان دوره از دانشجو انتظار می رود که بتواند:

جلسه اول : آشنایی با دانشجویان و معرفی درس ، مفاهیم بهداشت محیط ، اکولوژی و بهداشت ، اپیدمیولوژی و بهداشت ، بحران در محیط زیست،

۱. بهداشت محیط را در یک سطر تعریف نماید؛

۲. ۴ مورد از عوامل تهدید کننده سلامتی را نام برده و برای هر کدام یک مثال بزند؛

۳. بحران محیط زیست را در ۳ سطر توضیح دهد،

۴. به ۴ مورد از بحرانهای محیط زیست در شرف وقوع در ایران اشاره نموده و در ۸ خط توضیح دهد،

منابع برای درس این جلسه:

۱. اصول بهداشت محیط – حسن امیر بیگی

۲. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی . جلد ۱ – پارک

۳. اصول و مبانی بهداشت محیط – دل پیشه

جلسه دوم : بهداشت هوا، بهداشت خاک

۱. آلودگی هوا را تعریف نماید،

۲. منابع آلودگی هوا را در ۵ سطر توضیح دهد،

۳. عوامل آلودگی هوا را نام برده و تاثیر آن را بر سلامتی انسان در ۷ سطر توضیح دهد،
۴. اسموگ و اینورسیون را در ۵ سطر توضیح دهد.
۵. حداقل ۱۰ مورد از راههای جلوگیری از آلودگی هوا را نام ببرد،
۶. اهمیت خاک را در ۳ سطر توضیح دهد؛
۷. آلودگی خاک را در ۱۰ سطر توضیح دهد؛
۸. ۴ مورد از اقدامات پیشگیری کننده از آلودگی خاک را در ۸ سطر توضیح دهد؛

منابع برای درس این جلسه:

۱. اصول و مبانی بهداشت محیط - دل پیشه
۲. بهداشت محیط - زهرا بهنودی

جلسه سوم : بهداشت آب ،

۱. خواص آب آشامیدنی را در ۵ سطر توضیح دهد،
۲. منابع آلودگی آب را در ۳ سطر توضیح دهد،
۳. روشهای تصفیه آب در جوامع کوچک را نام برده و هر کدام را در ۴ سطر توضیح دهد،
۴. نحوه تصفیه آب چاه ، منبع بهداشتی و رودخانه را در ۱۰ سطر توضیح دهد؛

منابع برای درس این جلسه:

۱. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی . جلد ۳ - پارک
۲. اصول و مبانی بهداشت محیط - دل پیشه
۳. بهداشت محیط - زهرا بهنودی

جلسه چهارم : بهداشت فاضلاب ،

۱. فاضلاب را تعریف نماید،
۲. انواع فاضلاب را در ۳ سطر توضیح دهد،
۳. خواص فاضلاب را در ۳ سطر توضیح دهد،
۴. روشهای تصفیه فاضلاب در جوامع کوچک را در ۱۰ سطر توضیح دهد،

منابع برای درس این جلسه:

۱. اصول و مبانی بهداشت محیط - دل پیشه
۲. آئینه آب - روابط عمومی شرکت آب و فاضلاب استان آذربایجانشرقی
۳. بهداشت محیط - زهرا بهنودی

جلسه پنجم تا هشتم : بهداشت مواد غذایی ، بهداشت اماکن عمومی

۱. بهداشت و فساد مواد غذایی را تعریف نماید،
۲. عوامل موثر در فساد مواد غذایی را در ۳ سطر توضیح دهد،
۳. نحوه کنترل بهداشتی گوشت ، مرغ و طیور ، ماهی ، کالباس ، سوسیس ، تخم مرغ ، شیر، پنیر ، کره ، خامه ، چرچ خوراکی ، سبزیجات ، میوه جات و موادغذایی کنسرو شده را در ۲۰ سطر توضیح دهد،
۴. راههای جلوگیری از آلودگی گوشت را در ۵ سطر توضیح دهد،
۵. روشهای نگهداری مواد غذایی را در ۷ سطر توضیح دهد،

۶. نکات بهداشتی لازم برای کارگران مواد غذایی را در ۳ سطر توضیح دهد،
۷. اصول بهداشتی یک سالن غذایی و آشپزخانه مربوط به آن را در ۷ سطر توضیح دهد،

منابع برای درس این جلسه:

۱. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی . جلد ۳ - پارک
۲. اصول و مبانی بهداشت محیط - دل پیشه

جلسه نهم : بهداشت زباله و مواد زاید، بهداشت محیط بیمارستان

۱. زباله را تعریف نموده و انواع آن را ۶ سطر توضیح دهد،
۲. حداقل ۵ مورد از روشهای دفع نهایی زباله را نام برده و هر کدام را در ۲ سطر توضیح دهد،
۳. تقسیم بندی ۴ گانه مناطق مختلف بیمارستان براساس میزان آلودگی و نوع تمیز کردن آنها را در ۸ سطر توضیح دهد؛
۴. حداقل ۸ مورد از شرایط بهداشتی بخشها را براساس آیین نامه تاسیس بیمارستانها بیان کند؛
۵. حداقل ۴ مورد از شرایط بهداشتی اتاق های عمل را براساس آیین نامه تاسیس بیمارستانها بیان کند؛
۶. حداقل ۴ مورد از شرایط بهداشتی بخشهای عفونی را براساس آیین نامه تاسیس بیمارستانها بیان کند؛
۷. نحوه نظافت کف، دیوارها، کمدها، تختها، سینکها، حمامها و توالتها را در ۲ صفحه بصورت مختصر توضیح دهد؛
۸. نحوه پاک کردن خون و مواد آلوده و نیز نحوه ضدعفونی کردن محل های آلوده به خون را در ۵ سطر توضیح دهد؛
۹. دستورالعمل استفاده از صابون مایع را در ۳ سطر توضیح دهد؛
۱۰. دستورالعمل استفاده از تی ها را در ۳ سطر توضیح دهد؛
۱۱. ۳ دسته از زباله های بیمارستانی را معرفی نموده و نحوه دفع آنها را توضیح دهد؛

منابع برای درس این جلسه:

۱. اصول و مبانی بهداشت محیط - دل پیشه
۲. جزوه فاطمه حسن تهرانی

جلسه دهم : مسکن و خصوصیات مسکن بهداشتی ،

۱. حداقل ۱۰ مورد از استانداردهای مسکن بهداشتی را نام برده و هر کدام را در ۲-۳ سطر توضیح دهد،
۲. عوارض مسکن غیر بهداشتی را در ۴ سطر توضیح دهد،
۳. منابع برای درس این جلسه:

۱. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی . جلد ۳ - پارک
۲. اصول و مبانی بهداشت محیط - دل پیشه
۳. بهداشت برای حوزه های علمیه- محمد علی نیلفروشان

جلسه یازدهم :: بهداشت روستا ،، بهداشت شهر

۱. روستا و ده یا قریه را در ۲ سطر تعریف نماید؛
۲. شاخص روستا بودن را از نظر سازمان ملل بیان کند؛
۳. شاخص روستا بودن را در کشورمان بیان کند؛
۴. نحوه دفع فضولات حیوانی را در روستا در ۳ سطر توضیح دهد؛

۵. دلیل طرح شعار "شهرهای سالم برای زندگی بهتر" در سال ۱۹۹۶ از طرف سازمان بهداشت جهانی را در ۳ سطر توضیح دهد؛

۶. از شاخص های شهر سالم حداقل ۸ مورد را نام ببرد؛

منابع برای درس این جلسه:

۱. سلامت در جمهوری اسلامی ایران - علیرضا مرندی

۲. بهداشت محیط - زهرا بهنودی

جلسه دوازدهم: بهداشت حرفه ای

۱. بهداشت حرفه ای را در یک سطر تعریف نماید.

۲. سه اثر متقابل انسان، ماشین و عوامل بیماریزا را نام برده و هر کدام را در ۳ سطر توضیح دهد.

۳. ارگونومی را در یک سطر تعریف نماید.

۴. ۳ مورد از اهداف بهداشت حرفه ای را بیان نماید.

۵. به ۲ نقش پرستار بهداشت حرفه ای در هر سطح پیشگیری اشاره نموده و هر کدام را در ۲ سطر توضیح دهد.

منابع برای درس این جلسه:

۱. پرستاری بهداشت جامعه ۱- عبدلی یزدی

۲. پرستاری بهداشت جامعه ۱ - پرپوش حلم سرشت

۳. پرستاری بهداشت جامعه - آنی مک موری

جلسه سیزدهم: آسیب های فیزیکی (صدا ، رادیو اکتیو) ، آسیب های شیمیایی ،

۱. ۳ مورد از آسیبهای فیزیکی را نام ببرد.

۲. ۵ مورد از اقدامات لازم برای بهره مندی از نور کافی را بیان کند.

۳. ۵ مورد از نکاتی را که در استفاده از نور مصنوعی باید مدنظر داشت بیان نماید.

۴. تاثیر ارتعاشات بر سلامتی بدن را در ۳ سطر توضیح دهد.

۵. ۷ مورد از اقدامات پیشگیری کننده یا تعدیل دهنده ارتعاش را بیان نماید.

۶. حداقل ۱۰ مورد از راههای کاهش آلودگی صوتی را در ۱۰ سطر توضیح دهد.

۷. نحوه محافظت در برابر پرتوها را در ۵ سطر توضیح دهد.

۸. اقدامات حین و بعد از حمله شیمیایی را در ۷ سطر توضیح دهد.

منابع برای درس این جلسه:

۱. پرستاری بهداشت جامعه ۳ - پرپوش حلم سرشت

جلسه چهاردهم: مبارزه با بندپایان و جوندگان ،

۱. اهمیت مبارزه با بندپایان را در ۴ سطر توضیح دهد،

۲. اصول کلی مبارزه با بندپایان را در ۶ سطر توضیح دهد،

منابع برای درس این جلسه:

۱. پرستاری جامعه نگر- سیده اشرف حیدری

۲. بهداشت در بلایا - الهیار عرب

۳. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی . جلد ۳ - پارک

۴. اصول و مبانی بهداشت محیط – دل پیشه

۵. بهداشت محیط – زهرا بهنودی

جلسه پانزدهم: بلایا طبیعی و اقدامات لازم در شرایط اضطراری (سیل و زلزله)

۱. بلا را در ۲ سطر تعریف نماید،
۲. ۴ مورد از اهمیت بلایا را از نظر میزان اثر و آسیب آنها نام ببرد،
۳. حداقل به نام ۴ سازمان که در هنگام بروز بلا به مردم کمک می نماید اشاره نموده و وظایف آنها را در یک سطر شرح دهد،
۴. از اقدامات قبل از وقوع بلا و حین وقوع بلا ۴ مورد برای هر کدام نام ببرد،
۵. از توصیه های ایمنی داخل ساختمان و خارج از ساختمان پس از وقوع بلا ۴ مورد برای هر کدام نام ببرد؛
۶. مهمترین هدف برنامه نجات و تخلیه مصدومین را بیان نماید؛
۷. حداقل به ۸ مورد از شرایط بهداشتی مکانهای اسکان موقت و چادرها اشاره نماید؛
۸. تامین آب از منابع مختلف را با ذکر الویت بیان نماید؛
۹. نحوه ضدعفونی کردن آب شرب، حمام و توالت را با محلول کلر در ۵ سطر توضیح دهد،
۱۰. نحوه دفع فضولات انسانی و حیوانی را در زمانهای بروز بلا در ۵ سطر توضیح دهد،
۱۱. دفع زباله و مواد زاید را در زمانهای بروز بلا در ۵ سطر توضیح دهد،
۱۲. ۵ مورد از اقدامات لازم برای تامین صحیح بهداشت غذا را نام ببرد،
۱۳. ۴ مورد از محل های سرویس تغذیه جمعی که باید تحت نظارت مسقیم مامورین بهداشت باشد را نام ببرد،
۱۴. تغذیه گروههای آسیب پذیر را در هنگام وقوع بلا در ۵ سطر توضیح دهد؛
۱۵. نحوه کنترل و مبارزه با بندپایان و جوندگان را در هنگام بروز بلا در یک صفحه توضیح دهد؛

منابع برای درس این جلسه:

۱. بهداشت در بلایا – الهیار عرب

۲. اصول و مبانی بهداشت محیط – دل پیشه

جلسه شانزدهم: مدیریت خدمات بهداشتی، تحقیق در پرستاری بهداشت جامعه، ارزشیابی کلاس.

۱. ۸ مرحله برنامه ریزی خدمات بهداشتی را نام ببرد.
۲. شرط مهم برنامه ریزی را نام ببرد.
۳. تفاوت های مدیریت خدمات بهداشتی – درمانی با سایر مدیریتهای آنها را در ۷ سطر توضیح دهد.
۴. موضوعات و فیلهای تحقیقی پرستاری بهداشت جامعه را در ۵ سطر توضیح دهد.

منابع برای درس این جلسه:

۱. پرستاری بهداشت جامعه – آنی مک موری
۲. پرستاری بهداشت جامعه ۳ – دل پیشه
۳. پرستاری بهداشت جامعه – رخشنده محمدی

نحوه اداره کلاس:

با استفاده از ماژیک و تخته سفید و پاورپوینت بصورت پرسش و پاسخ و سخنرانی کلاس اداره خواهد شد.

تکالیف دانشجویان:

- ۱- حضور مرتب در کلاس و شرکت فعال در بحثهای کلاسی (با غیبت های دانشجویان برابر مقررات آموزشی برخورد خواهد شد)،
- ۲- پاسخگویی به پرسشهای ضمن درس،

نحوه ارزشیابی:

۱- امتحان آخر ترم ۲۰ نمره (۱۷ نمره از مطالب سرکلاس - ۳ نمره از مطالب وبلاگ)
آدرس وبلاگ:

<http://psava.blogfa.com>

آرشیو موضوعی: بخش پرستاری بهداشت جامعه ۳ (محیط)

توضیح:

۱. ضروری است مطالب وبلاگ در طول ترم مطالعه شود فلذا قطعی اینترنت یا مشکلات لود وبلاگ در ایام امتحانات دلیل قانع کننده برای حذف آن از امتحان نخواهد بود.
۲. کلیه مطالبی که تا آخر اردیبهشت ماه روی وبلاگ خواهد رفت جزء امتحان خواهد بود.
۳. امتحان به صورت تشریحی برگزار خواهد شد.

منابع معرفی شده از طرف شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی:

۱. بهنودی - زهرا. بهداشت محیط (مبارزه با آلودگیها). تهران: انتشارات بشری، ۱۳۸۰.
  ۲. دل پیشه - اسماعیل و پریش حلیم سرشت. اصول و مبانی بهداشت محیط. تهران: انتشارات چهر، ۱۳۸۲.
3. Sullivan-J.R., Kriger- G.R.. Clinical ENVIRONMENTAL HEALTH AND TOXIC EXPOSURES. (3rd edition), 2001.

سایر منابع:

۱. آئینه آب: مشخصات طرح تصفیه خانه های فاضلاب استان آذربایجانشرقی - روابط عمومی شرکت آب و فاضلاب استان آذربایجانشرقی
۲. آموزش همگانی مبارزه با بلایای طبیعی. ترجمه محمدحسن رامشت. تهران: انتشارات موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران، ۱۳۸۱.
۳. امیریگی، حسن. اصول بهداشت محیط. تهران: انتشارات اندیشه رفیع، ۱۳۸۱.
۴. بلوکهای بهورزی، انتشارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۵. پارک - جی ای و ک پارک. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی. جلد ۱ و ۳، ترجمه حسین شجاعی تهرانی. گیلان: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی، ۱۳۷۷.
۶. حسن تهرانی، فاطمه. نکاتی در خصوص بهداشت محیط بیمارستان. قابل دسترس از آدرس:
http://darman.umsha.ac.ir/uploads/15_150_behdasht%20mohet%20%20bemaresta_n.pdf
۷. حیدری، سیده اشرف. پرستاری جامعه نگر: بهداشت محیط. تهران: انتشارات ارجمند، ۱۳۸۲.
۸. دل پیشه - اسماعیل و پریش حلیم سرشت. پرستاری بهداشت جامعه ۳. تهران: انتشارات چهر، ۱۳۷۶.

۹. عبدلی یزدی، نوشین. پرستاری بهداشت جامعه ۱. تهران: موسسه سبحان، ۱۳۸۳.
۱۰. عرب، الهیار. بهداشت در بلایا. تهران: انتشارات گلبن، ۱۳۸۰.
۱۱. محمدی - رخشنده. پرستاری بهداشت جامعه. تهران: انتشارات نی، ۱۳۷۹.
۱۲. موسسه اسفر. منشور بشردوستانه و حداقل استانداردها در مقابله با بلایا. ترجمه محمدحسن رامشت. تهران: انتشارات موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران، ۱۳۸۱.
۱۳. نیلفروشان - محمد علی و ..... . بهداشت برای حوزه های علمیه. تهران: انتشارات وزارت بهداشت، ۱۳۶۳.

14. Anderson, Elizabeth T. & Judith M. McFarane. COMMUNITY AS CLIENT: Application of the nursing process. London: J.B. Lippincott company, 1988.
15. Anderson, Elizabeth T. & Judith M. McFarane. COMMUNITY AS PARTNER : Theory and practice in nursing. Philadelphia: J.B. Lippincott company, 1988.

سایت مفید برای این درس:

1. http://www.who.int/topics/environmental_health/en/
موفق باشید.